

Денисюк Т.П.,
студентка ОПП «Громадське здоров'я»,
1 курс другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Національний університет «Острозька академія»

СИСТЕМА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

У Стратегії розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року значне місце приділено системі громадського здоров'я, її ролі та завданням [1].

Громадське здоров'я - це постійний і системний процес попередження і подолання захворювань, зміцнення здоров'я і благополуччя населення шляхом застосування широкого спектра заходів аналітичного, організаційного і практичного характеру [2].

У доповіді «Support to Decentralisation Reform in Ukraine U-LEAD with Europe» [3, с. 5] зміст поняття «громадське здоров'я» визначається як система заходів щодо попередження захворюванням, травматизму, інвалідності та смерті, промоція здорового способу життя та збереження здорового середовища й умов життя для теперішнього та майбутніх поколінь. Їх орієнтовано на поліпшення середовища життєдіяльності, зменшення факторів ризику захворювань і смертності серед населення, стимулювання факторів щодо зміцнення здоров'я, заохочення до здорового та активного способу життя.

Система громадського здоров'я є основою профілактичної медицини і спрямована на збереження здоров'я населення, зменшення витрат на медичне обслуговування завдяки запобіганню захворюваності населення, активізації спрямовування його до ведення здорового способу життя. Це політика в галузі охорони здоров'я щодо розподілу ресурсів; організації та управління в системі охорони здоров'я; безпеки довкілля, праці, харчових продуктів. Вона ґрунтується на об'єднанні зусиль усього суспільства, державних і недержавних інституцій, громадян, міжсекторальної взаємодії. Широкий спектр заходів стосується імунізації населення, зміцнення здоров'я та догляду за дітьми, маркування харчових продуктів, збільшення вмісту вітамінів і мікроелементів у продуктах харчування, гарантування якісно організованих і доступних медичних послуг тощо

Реалізація заходів потребує стратегічного, концептуального і програмно цільового підходу до формування та забезпечення плану дій, а саме: прогнозування, планування, організації, контролю, застосування комплексу заходів, інструментів та процедур на державному і недержавному рівнях.

Ключову роль у профілактиці захворювань, зміцненні здоров'я, формуванні здорового способу життя відведено первинній ланці надання медичної допомоги (сімейні лікарі та медсестри) [4]. Разом з тим завдання громадського здоров'я передбачають отримання синергетичного ефекту від взаємодії широкого кола суб'єктів суспільства. Це населення широкого демографічного діапазону, фахівці різних спеціальностей. Серед них спеціалісти в галузі епідеміології; управління системою охорони здоров'я; медичні фахівці (інфекціоністи, дієтологи, нутриціологи, психотерапевти, фармацевтів, гігієністи, юристи; фахівці з безпечності харчових продуктів і ветеринарної медицини; спеціалісти з розвитку громад, експерти з комунікації тощо) [3, с. 6]. Важливу роль відведено підвищенню активності громад та організацій, формуванню ідеології і політики здорового способу життя самих громадян (фізичної активності, невживання шкідливих продуктів харчування, зміцненні власного здоров'я).

Оперативними функціями громадського здоров'я є наступні [3, с. 14]:

1. Епідагляд та оцінювання стану здоров'я, добробуту населення, нагляд за діяльністю системи охорони здоров'я (фінансування, трудові ресурси, доступ населення до основних лікарських засобів, виявлення тенденцій поширення проблем у сфері охорони здоров'я).

2. Моніторинг і реагування на небезпеки для здоров'я та надзвичайні ситуації у сфері охорони здоров'я (виявлення та моніторинг ризиків, розробка інституціональних заходів систем запобігання ризиків та формування планів реагування).

3. Захист здоров'я, гарантування безпеки довілля, праці та безпечності харчових продуктів (нагляд і контроль за дотримання норм, правил і стандартів, дотриманням законодавства); оцінювання ризиків, управління ними; комунікації з метою гарантування безпеки довілля, праці, харчових продуктів).

4. Зміцнення здоров'я населення, вплив на соціальні детермінанти, скорочення нерівності за показниками здоров'я. Реалізація цієї функції потребує міжсекторального та міждисциплінарного підходу, готовності уряду і системи охорони здоров'я, формування відповідних механізмів впливу на основні фактори ризику для здоров'я (тютюн, алкоголь, харчування та фізична активність), психічне, сексуальне та репродуктивне здоров'я, профілактика травматизму.

5. Профілактика хвороб, раннє їх виявлення.

6. Забезпечення стратегічного управління в інтересах здоров'я та добробуту. Стосується проблем розроблення політики громадського здоров'я, управління, звітності, планування, реалізації, моніторингу і оцінювання результатів. Потребує міжсекторальної взаємодії усіх зацікавлених осіб (стейкхолдерів) на національному, регіональному (обласному) та місцевому (локальному) рівнях.

7. Забезпечення сфери громадського здоров'я кваліфікованими кадрами в достатній кількості.

8. Забезпечення функціонування організаційних структур і фінансування на основі застосування координаційних механізмів з адекватним фінансуванням усіх наявних структур.

9. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація), комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я. Вона потребує планування, проведення та оцінювання інформаційно-роз'яснювальних програм громадського здоров'я, відповідної комунікації.

10. Сприяння розвитку наукових досліджень у сфері громадського здоров'я для наукового обґрунтування політик і практичних втручань.

Система громадського здоров'я, як й система охорони здоров'я в цілому, ґрунтується на узгодженій політиці усіх рівнів державного управління. Виходячи з потреб суспільства, їх пріоритетності, ресурсних можливостей, державні органи влади формують відповідну політику у цій сфері, яка обґрунтовується на відповідній її концепції [5] та програмах громадського здоров'я [6]. При розробці регіональних (обласних) і місцевих (територіальних) програм виходять із пріоритетності державних програм [7].

Тим самим забезпечується загальноурядовий підхід для досягнення спільної мети та інтегрованого реагування уряду на конкретні проблеми на основі узгодження політик і програм з метою підвищення їх ефективності та результативності, а також управління програмами і проектами як їх складовими (за необхідності розробки таких проєктів).

Ефективна профілактика та контроль за неінфекційними захворюваннями вимагають мультисекторальних підходів до охорони здоров'я на урядовому рівні. Потрібна співпраця в таких галузях, як охорона здоров'я, освіта, енергетика, сільське господарство, спорт, транспорт, зв'язок, містобудування, довілля, праця, зайнятість, промисловість і торгівля, фінанси і соціально-економічний розвиток. Цей підхід передбачає залучення громадянського суспільства, територіальних громад [3, с.17], практичної реалізації повноважень місцевого самоврядування як суб'єктів системи громадського здоров'я, координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади [7].

Отже, роль і завдання системи громадського здоров'я як важливої складової сфери охорони, є стратегічними та комплексними. Їх реалізація потребує активного залучення широкого кола зацікавлених сторін до вирішення проблем охорони здоров'я на всіх рівнях (від державного до місцевого), а також населення та узгодженості їх взаємодії.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. ПРОЄКТ від 23 лютого 2022 року. Фіналізований та погоджений членами Міжсекторальної робочої групи з питань розробки Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. – Режим доступу :

<https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%202024.2022.pdf>.

2. Кравченко С. В. Громадське здоров'я: поняття і сутність, роль інформаційно-аналітичного супроводу. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2022. № 1 (91) С. 70-76. Режим доступу: [file:///C:/Users/comp/Downloads/kovbasyuk_i,+70-74%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/comp/Downloads/kovbasyuk_i,+70-74%20(5).pdf)

3. Операційний посібник «Розробка та фінансування регіональних і місцевих програм громадського здоров'я. за ред. ред. кол. авторів :Віктор Ляшко та ін. ЦГЗУ 2019. 60. Режим доступу:

https://phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/Manual_Development%20and%20funding%20of%20regional%20and%20local%20public%20health%20programs_print_210x297%2B3mm.pdf

4. Mechanism for Implementing the State Guarantee Program for Medical Services at the Primary Level. I.V., Hushchuk, Igor V., V.A., Smiiianov, Vladyslav A., N.P., Topishko, Natalya P., ... V.I., Potseluiiev, Volodymyr I., Wiadomosci lekarskie (Warsaw, Poland : 1960), December, 2024. – Режим доступу : <https://wiadlek.p.12-2024/SCOPUS>

5. Про схвалення Концепції розвитку громадського здоров'я. Розпорядження КМУ від 30 листопада 2016 р. No 1002-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2016-%D1%80#Text>.

6. Про „Обласну цільову соціальну програму з громадського здоров'я на 2021–2024 роки” (проект). URL: <https://www.rv.gov.ua/pro-oblasnu-cilovu-socialnu-programu-z-gromadskogo-zdorovya-na-2021-2024-roki-proekt>

7. V. Hushchuk; N. P. Topishko; S. M. Galetskyi; O. I. Dovhunyuk .Розробка і фінансове забезпечення програм у сфері громадського здоров'я на державному і місцевому (регіональному) рівнях: програмно-цільовий підхід. Public Health Journal , | Journal article December, 2024 Випуск 2(6). 2024-12-27 С. 61-69. – Режим доступу : <https://journals.ostroh-academy.rv.ua/index.php/publichealth/issue/view/7/7>.

Деркач А.В.,

студент ОПП «Економіка», 4 курс,

Національний університет «Києво-Могиллянська академія»

РОЛЬ ПІДПРИЄМСТВ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

В умовах війни та економічної нестабільності підприємства в Україні відіграють ключову роль у збереженні економічної життєздатності країни. Аналіз їхньої стійкості та адаптивності дозволяє глибше зрозуміти механізми подолання криз і формування підґрунтя для відновлення економіки. Попри очевидну роль бізнесу в підтримці економіки, недостатньо досліджено, як саме підприємства адаптуються до умов невизначеності та які чинники сприяють їх виживанню й розвитку під час війни.

Завдання дослідження:

- Розкрити особливості впливу війни та пандемії на функціонування малого, середнього і великого бізнесу.
- Визначити ключові приклади успішної адаптації українських підприємств до кризових умов.
- Проаналізувати державні та міжнародні інструменти підтримки бізнесу у воєнний період.
- Оцінити внесок підприємств у стабілізацію економіки та перспективи їх ролі у повоєнному відновленні.

Попри глибокі потрясіння – від карантинних обмежень до руйнувань інфраструктури – підприємства України продемонстрували значну стійкість та здатність до швидкої адаптації. Так, у 2022 році через російське вторгнення ВВП України впав приблизно на 30–35%, та було втрачено близько 5 мільйонів робочих місць [6]. Водночас уже наприкінці 2022 року більшість малих і